

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
Postmottak@kd.dep.no

Høring – Forslag til endringer i friskoleloven

Knut Handeland – lang tids ansatt i og bruker av friskole, grunn- og videregående skole.

Innledning

Bakgrunnen for regjeringens endringsforslag er et uttalt ønske om å innskrenke *”...utbredelsen av private skoler som ikke utgjør et religiøst eller pedagogisk alternativ til den offentlige skolen.”* (Soria Moria-erklæringen)

Den har også et generelt mål om å *”...stoppe veksten i friskoler...”* (s.2 Høringsnotat)

Det er et visjonsløst ønskemål med bakgrunn i en frykt vi ikke deler og i en virkelighetsforståelse frihetselskere vil vende seg fra. Den kulturelle og demokratiske kapital vi må forutsette opplyste mennesker har hamstret i møte med de siste par århundres politiske historie investeres aldri i denne typen politiske prosjekter. Regjeringen fryktet kommersialisering av frie skoler. Friskoleloven slik den var hindret dette, så den frykten er/var ubegrunnet. Kort sagt: En ny lov er unødvendig.

Kommentarer til Høringsnotatet

Selv om vi som ansvarlige for en kristen friskole merker at skoler med livssynsbegrunnelse i Soria Moria-erklæringen anses noe mindre fryktelige enn såkalte kommersielle skoler er det forsmedelig i verdens rikeste land å merke den trangbrysta mangel på raushet, ideologisk og økonomisk, som bakgrunnen for høringsnotatet legger for dagen. (s.1-3)

I Høringsnotatet brukes det tid og plass til å redusere det naturrettslig gitte primat foreldrene har til å ta ansvar for seg og sine barns liv og virkelighet. Når det i notatet skrives: *”Staten er altså trolig forpliktet til å tillate etablering av skoler på et bestemt grunnlag – filosofisk eller religiøst”* (s.5), så merker en underforstått både her og der at dette er en menneskerett regjeringen gjerne skulle sett seg løst fra. Gjennom notatet merkes en generell uvilje mot å verne om en reell utfoldelse av fundamentale grunnfriheter.

Dersom ønsket var å bedre forhold og rettigheter for livssynsbaserte skoler ville en aldri satt i gang en slik godkjenningsstans og lovendringsprosess. Regjeringen ville selvsagt også latt sin ellers så korporative styringskultur inkludere livssynskolene sine fellessammenslutninger på et langt tidligere tidspunkt. Så her mangler regjeringen troverdighet.

Det er bekymringsfullt og til ettertanke at vel etablerte menneskeretter skaper ideologisk smerte i en regjering i et moderne demokrati. Det er også et stort paradoks at regjeringen gjennom flere dokumenter i læreplanverket og endog i lovforslaget § 1-1 forplikter skolene på å oppøve demokratisk sinnelag og respekt for menneskerettigheten hos elevene, mens de selv kjenner seg ideologisk forpliktet på å unndra seg store deler av det samme. En annen tankevekker fra Høringsnotatet er forslaget om å la Diskrimineringsloven § 4 gjelde i friskolene. Dersom denne loven ble prøvd på den statlige behandlingen av friskolene kontra den offentlige skolen, ville staten selv hatt en dårlig sak.

Det må langt sterkere erkjennes at de rettene vi etterlyser prinsipielt i like stor grad verner mennesker som ikke har et livssyn knyttet til en religion med et kjent navn og lang historie, men også de, i egne øyne, mer moderne livssyn som har løsrevet sine verdier og aksiomer fra

troen på en ikke-sansbar virkelighet. Disse vil ofte finne seg vel til rette med den offentlige skoles livssynsforkynnelse.

Det er i det hele tatt et demokratisk problem at representanter for sosialistisk og ny-liberalistisk ideologi med ulike humanistiske livssyn i bunnen mener å stå i en nøytral sone, frigjort fra enhver trosbasis og tilsynelatende uavhengig av ethvert rettslig vern om sitt livssynsvalg. Siden disse reelt representerer en livssynsmajoritet i Norge i dag kan en forstå at nøytralitetstanken tenker seg selv i dem. Det er ikke problematisk i seg selv, men når det får politiske følger, slik som i friskolepolitikken. En tanke blir heller ikke riktigere jo flere hoder den gjennomstrømmer.

Siden regjeringen er tilhenger av livslang læring, også for sin egen del får vi tro, stiller vi gjennom et sitat opp med et pedagogisk kortkurs for å avhjelpe denne erkjennelsesteoretiske analfabetismen, før vi kort og punktvis kommenterer utvalgte deler av høringsnotatet.

”Troen er grunnlaget for all fornuft, etikk, motivasjon, rettferdighet, brorskap, uegennyttighet, toleranse. Troen er det sted der alle mennesker stiller likt og er like ubeskyttet. Troen er personlig, ukrenkelig og hellig for oss alle. Det gjelder for gudstroen, og det gjelder for den som tror og opplever at mennesket står alene, uten Gud i verden. Troen er grunnlaget for all tale om menneskeverd, ukrenkelighet og integritet.
(s.24 Ideologi og identitet, Olav Valen-Sendstad Høgskolen i Hamar, rapport nr. 5 - 2000)

Da dette er kjensgjerninger, slutter vi oss til dem med anmodning om at de som utgjør en majoritet uten syn for annet enn den offentlige skole bør tenke at de en dag selv kan havne i en minoritetssituasjon der de får bruk for både rettigheter og en god friskolelov.

Punktvis kommentar til deler av lovforslaget.

- Vi er svært overrasket over den smålige statlige styringsfundamentalismen som kommer til uttrykk i resonnementet s. 24-25 (8.3 Departementets vurderinger og forslag; godkjenningsordningen.) samt de følger det får i forslag til lovtekst i § 2-1: Regjeringen foreslår her å stryke ut retten til godkjenning og tilskudd etter loven for å lette forvaltningens arbeid og mulighet for å endre praksis underveis(!) Hva er dette for slags argumentasjon? Her må forvaltningen holdes utenfor i vurderingen og forslagsstiller lese § 1-1 om igjen. Vi motsetter oss på det sterkeste dette endringsforslaget.
- **§ 2-1 Godkjenning av skolar**
Andre ledd vil innføre ordet grunnlag i stedet for formål. Det er et undvendig begrepsbytte som kun virker uheldig innskrenkende.
- Vi motsetter oss ønsket om å utvide Kunnskapsdirektoratets retter til å ta skjønnsavgjørelser og således overføre politiske avgjørelse til forvaltningen. Saksgangen unndras da fra den demokratisk styringskjeden. I så viktige saker som realiseringen av menneskerettighetene kan ikke konsekvensene av politikernes kapasitetsproblemer overlates til vilkårlighet. Loven må være så konsis at skjønnsbehovet forsvinner.
- I tråd med punktet ovenfor motsetter vi oss den skjønnsbaserte domsmyndighet og vide sanksjonsmulighet departementet tilgodeses i forslag til **§ 7-2A**, med unntak for mulighet for å kreve tilbake for mye utbetalt tilskudd. Normal rettsikkerhet tilsier at domstolene må foreta uavhengig juridisk vurdering og domsavsigelse i tvister mellom staten og friskolen. Det er en selvsagt del av maktfordelingen.
- Vi motsetter oss de foreslåtte endringene i **§ 2-3** og **§ 6A-2**, om at departementet skal avgjøre tilbudsstruktur og elevtall på hvert tilbud. Her må etterspørselen blant foreldre og elever styre. Herunder hører også forslaget om å tillegge departementet

forskriftshjemmel overfor læreplaner. Kravspesifikasjonene er klare nok fra før. Dette vil medføre detaljregulering som bryter med hele lovens formål (§ 1-1).

- Brudd med § 1-1 blir det også dersom forslaget til § 2-2, tredje ledd vedtas. Minstekrav til 20 elever kan ikke overstyre retten til friskoledrift.
- Vi støtter forslaget til § 2-5. *Forsøksverksemd.*

Avsluttende bemerkninger

Det meste av forslagsenergien i Høringsnotatet brukes til å underminere friskolelovens formål. (§ 1-1) Det er trist. Det gode er at vi får anledning til å gjøre oppmerksom på det og at vi vil bli hørt. På forhånd takk.